

پیش‌بینی بهزیستی تحصیلی بر اساس احساس تعلق به مدرسه و نشاط ذهنی با میانجی‌گری جهت‌گیری هدف در دانش‌آموزان

ابوالقاسم یعقوبی^۱، محمدرضا ذوقی‌پایدار^۲، مهران فرهادی^۲ و بهنوش یوسفی^۳

چکیده

هدف از پژوهش حاضر پیش‌بینی بهزیستی تحصیلی بر اساس احساس تعلق به مدرسه و نشاط ذهنی با میانجی‌گری جهت‌گیری هدف در دانش‌آموزان دبیرستانی شهرستان قهاوند بود. روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان دوره اول و دوم متوسطه به تعداد ۱۱۲۶ نفر بودند که با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای ۲۸۵ نفر انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های استاندارد بهزیستی تحصیلی تومینین-سوینی، جهت‌گیری هدف الیوت و مک‌گریگور و همکاران، نشاط ذهنی رایان و فردریک و پرسشنامه احساس تعلق به مدرسه بری، بتی و وات استفاده شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده گردید. یافته‌ها نشان داد که الگوی پیشنهادی واسطه‌مندی جهت‌گیری هدف در رابطه بین نشاط ذهنی و احساس تعلق به مدرسه با بهزیستی تحصیلی برازش مطلوبی دارد، به طوری که احساس تعلق به مدرسه و نشاط ذهنی با نقش میانجی جهت‌گیری هدف توانستند ۵۴ درصد از واریانس بهزیستی تحصیلی دانش‌آموزان را تبیین نمایند. بخش دیگری از یافته‌ها حاکی از آن بود که احساس تعلق به مدرسه و نشاط ذهنی توانستند ۸ درصد از واریانس جهت‌گیری هدف را پیش‌بینی کنند. به طور کلی نتایج این پژوهش حاکی از آن بود که نشاط ذهنی فقط به صورت غیر مستقیم توان پیش‌بینی بهزیستی تحصیلی را دارد، ولی متغیر احساس تعلق به مدرسه به صورت مستقیم و غیر مستقیم از توان پیش‌بینی بهزیستی تحصیلی دانش‌آموزان برخوردار است.

واژه‌های کلیدی: بهزیستی تحصیلی، احساس تعلق به مدرسه، نشاط ذهنی، جهت‌گیری هدف

۱. نویسنده رابط: استاد گروه روانشناسی، دانشگاه بوعلی‌سینا yaghobi41@yahoo.com

۲. استادیار گروه روانشناسی، دانشگاه بوعلی‌سینا

۳. کارشناس ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه بوعلی‌سینا

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۴/۲

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۳/۱۲

مقدمه

نظام‌های آموزشی همواره در جستجوی عواملی هستند که بر پیشرفت تحصیلی یادگیرندگان اثر می‌گذارند و پیشرفت تحصیلی نسل جدید را تضمین می‌کنند. شواهد گویای آن است که اغلب در سیستم‌های آموزشی در دوره متوسطه کارکردهای هیجانی و تحصیلی به صورت حوزه‌های جدا از هم قلمداد شده، در حالی که رشد سریع تغییرات شناختی و هیجانی در این دانش‌آموزان به صورت همزمان نه تک‌بعدی اتفاق می‌افتد. معمولاً عدم همخوانی این دو مقوله باعث ایجاد اضطراب و استرس در دوران تحصیل، عقب‌ماندگی و کندی در پیشرفت تحصیلی می‌گردد و چنانچه در برنامه‌ریزی آموزشی و تحصیلی به حوزه عاطفی دانش‌آموزان توجه شود، این امر به بهبود رابطه دانش‌آموز و محیط مدرسه منجر خواهد شد و نه تنها منجر به سازگاری تحصیلی دانش‌آموزان می‌شود، بلکه در آنها دل‌بستگی به آموزش و آموزشگاه را ایجاد می‌نماید (رینا، ۲۰۱۴).

در عرصه آموزش مفهوم بهزیستی تحصیلی با هدف توجه به مرکزیت محیط تحصیلی فرد در زندگی فراگیران و اهمیت پیشرفت تحصیلی در کارکرد اجتماعی و هیجانی آنان ایجاد شده است؛ لذا پرداختن به بهزیستی در زمینه‌های آموزشی امری منطقی است و به عنوان یک شاخص مهم در فرآیندهای آموزشی دیده شده است (نریمانی، یوسفی و کاظمی، ۱۳۹۳). مفهوم بهزیستی تحصیلی سازه‌ای برگرفته از روان‌شناسی مثبت‌نگر^۲ (سلیگمن^۳، ۲۰۰۲) است که شامل دو بُعد مشغولیت تحصیلی^۴ و فرسودگی تحصیلی^۵ است. دامه، بلیف، گووس و فراین^۶ (۲۰۱۲) بهزیستی تحصیلی را به عنوان نگرش فراگیران به تحصیل در نظر می‌گیرند. این نگرش در چهار بعد، نگرش کلی به زندگی تحصیلی، نگرش به معلم، نگرش به همسالان و نگرش به سازمان و ساختمان محل تحصیل معنا پیدا می‌کند. بهزیستی تحصیلی عامل مهمی در تعیین رشد شخصی و پیشرفت تحصیلی

1 Reina

2 positive psychology

3 Seligmen

4 educational engagement

5 educational exhaustion

6 Damme, Belfi, Goos & Fraine

دانش‌آموزان است. این عامل، به میزان احساس امنیت و سلامتی فراگیران از محیط آموزشی و نداشتن احساس تنهایی و فرسودگی تحصیلی اطلاق می‌شود (سمدال، ولد و برونایس^۱، ۲۰۱۲). مرور مبانی نظری و شواهد تجربی بیانگر این واقعیت است که عوامل مختلفی بر بهزیستی تحصیلی دانش‌آموزان تأثیرگذار است. یکی از عوامل مؤثر بر بهزیستی تحصیلی دانش‌آموزان داشتن احساس تعلق به مدرسه است. با رسیدن به دوره نوجوانی افراد تمایل به کسب استقلال دارند از نظر بسیاری از متخصصان روان‌شناسی در این سن دانش‌آموزان برای کسب استقلال توجه ویژه‌ای به محیط خارج از خانواده دارند. غالباً محیط همسالان در این محدوده سنی به دلیل ناپختگی ذهنی و روانی محیط کاملاً درست و سالمی نیست (بتی و بری^۲، ۲۰۰۵). از جمله جایگزین‌هایی که در این سن برای خانواده و محیط همسالان وجود دارد، محیط مدرسه است. هنگامی که محیط مدرسه بتواند نیازهای اصلی نوجوان (ثبات، افزایش موقعیت‌های استقلال فردی، فرصت‌هایی برای رقابت، مواظبت و حمایت از دانش‌آموز و پذیرفته شدن در جمع دوستان) را در این سن ارضا کند باعث ایجاد تعلق خاطر به مدرسه در دانش‌آموزان می‌شود (روا، استوارت و پاترسون^۳، ۲۰۰۷).

از دیگر عواملی که ممکن است باعث بهزیستی تحصیلی شود داشتن نشاط^۴ و احساس سرزندگی مثبت‌نگر است که از افزایش علاقه به محیط آموزشی و اعضای آن و حس تعلق ناشی می‌شود. نشاط یک مفهوم جدید در روان‌شناسی است که کمتر مورد توجه قرار گرفته است. روان‌شناسان بر این عقیده‌اند که نشاط یک هیجان مثبت نگر است که حاوی سه عنصر اساسی لذت، خرسندی و رضایت از زندگی است و اخیراً نیز عنصر چهارمی به هیجان نشاط افزوده‌اند و آن عنصر فقدان اضطراب و افسردگی است (شجاعی، ابراهیمی، پارسا و نیکبخت، ۱۳۹۱). سال‌های مدرسه به عنوان دوره‌ای سازنده از رشد انسان در نظر گرفته می‌شود. محیط مدرسه یک

1 Samdal, Wold & Bronis

2 Beatty & Brew

3 Rowe, Stewart & Patterson

4 vitality

بستر مناسب برای ارتقای سلامت و توانایی‌های زندگی و رفتار مناسب محسوب می‌شود. تأمین امنیت سلامت روان دانش‌آموزان به اندازه سلامت جسمی آنها مهم است (دهقانی و عزیزیان کهن، ۱۳۹۹). عزت نفس و اعتماد به نفس و انتخاب‌های سلامت افراد را از پرورش رفتارهای خطرناک بازمی‌دارد (بخشانی، بولهری و بیان‌زاده، ۱۹۹۹). نشاط ذهنی بالاترین هدف سلامت ذهن و خوب بودن روان است. ایجاد و تقویت که حفظ آن نقش مؤثری در سایر رویه‌های زندگی دارد. نتایج پژوهش‌ها حاکی از آن است که ایجاد بهزیستی در مدرسه موجب ارتقای سلامت روان شادی و نشاط دانش‌آموزان معلمان و دیگر پرسنل مدرسه می‌گردد و پیامد آن گزارش استرس کمتر و سلامت ذهنی بیشتر سطح بالاتری از نشاط ذهنی هوشیاری و انرژی زیادتر برای انجام فعالیت است (ریان و دسی^۱، ۲۰۰۸).

شواهد تجربی حاکی از آن است یکی دیگر از متغیرهای مرتبط با بهزیستی تحصیلی، جهت‌گیری هدف^۲ است. جهت‌گیری هدف اشاره به انگیزه‌ای دارد که بر اساس آن رسیدن به هدف دنبال می‌شود و تأکید آن بر قصد و نیت افراد برای پیشرفت در تکالیف است (پینتریچ^۳، ۲۰۰۲). در تحقیقات بسیاری جهت‌گیری هدف، یکی از متغیرهای مؤثر بر پیشرفت تحصیلی و فرسودگی تحصیلی در نظر گرفته شده است (زاهد بابلان، پوربهرام و رحمانی جوانمرد، ۱۳۹۳). طبق تعریف آیمز^۴ (۱۹۹۲) مفهوم جهت‌گیری هدف نشان دهنده الگوی منسجمی از باورها، اسنادها و هیجانات فرد است که سبب می‌شود تا فرد به طرق مختلف به موقعیت‌ها گرایش پیدا کند و در آن زمینه به فعالیت پردازد و در نهایت پاسخی را ارائه دهد (نریمانی، بشرپور و احمدی، ۲۰۲۰). رفتار ما عموماً با میل رسیدن به هدفی ویژه برانگیخته می‌شود، در واقع هر رفتاری سلسله‌ای از فعالیت‌هاست و برای پیش‌بینی رفتار افراد، انگیزه‌ها یا

1 Ryan & Deci

2 Target orientation

3 Pintrich

4 Ames

نیازهای آنان باید شناسایی شود. لاک و لاتهام^۱ (۲۰۰۵) دلایل اصلی چگونگی اثر تعیین هدف بر بهبود عملکرد را ۱- هدایت توجه فرد به سمت تکلیف در دست انجام؛ ۲- به خدمت‌گیری تلاش ۳- افزایش استقامت و پشتکار تا دستیابی به هدف؛ و ۴- مشوقی برای گسترش استراتژی-های تازه یا به عبارت دیگر، تشویق تدابیر جدید برای بهبود عملکرد، می‌دانند. جهت‌گیری هدف را نباید با اهداف ویژه‌ای که در موقعیت‌های آموزشی برای فعالیت‌ها در نظر می‌گیرند، یکی دانست؛ این گونه اهداف صرفاً محرک فرد، برای یادگیری یک تکلیف ویژه هستند. از سوی دیگر، برخلاف اهداف آموزشی که مبنای تشابه‌های فردی است، جهت‌گیری هدف مبنای تفاوت‌های فردی در موقعیت‌های تحصیلی است و براساس آن‌ها می‌توان میزان موفقیت فرد را در این گونه موقعیت‌ها پیش‌بینی نمود.

در زمینه متغیرهای مورد بررسی می‌توان به ارتباط تعلق به مدرسه و جهت‌گیری هدف (مالین، بری، دوگرتی و اسکینر^۲، ۲۰۰۹)، ارتباط جهت‌گیری هدف، بهزیستی و تعلق به مدرسه (آماندا، گوردارد و اسمیت^۳، ۲۰۱۷؛ قنبری طلب و شیخ‌الاسلامی، ۱۳۹۶)، ارتباط نشاط ذهنی و جهت‌گیری هدف (موناهان، اوسترل و هاو کینگ^۴، ۲۰۱۰؛ حقیبن و شیخ‌الاسلامی، ۱۳۹۵) و ارتباط نشاط ذهنی و بهزیستی (شریفی، مرزیه و جناآبادی، ۱۳۹۶) اشاره کرد. بررسی پژوهش‌ها و مطالعات انجام گرفته نشان داد که در خصوص بعضی از متغیرهای مورد مطالعه به صورت انفرادی یا دوتایی کارهای خوبی صورت گرفته، ولی پژوهش خاصی که نقش واسطه‌گری متغیر جهت‌گیری هدف را در رابطه بین احساس تعلق به مدرسه و نشاط ذهنی با بهزیستی تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه مورد بررسی قرار گرفته باشد یافت نشد که شکاف پژوهشی در این عرضه قابل توجه است. بر این اساس پژوهش حاضر درصدد پاسخ دادن به این سوال بود که آیا احساس تعلق به مدرسه و نشاط

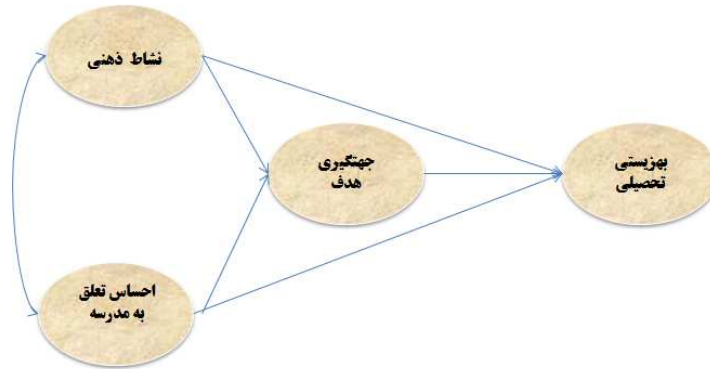
1 Locke & Lotham

2 Malin, Bray, Dougherty, Skinner

3 Amand, Gordard, Smith

4 Monahan, Oesterle & Hawkins

ذهنی با میانجی‌گری جهت‌گیری هدف باعث بهزیستی تحصیلی می‌شود؟

نمودار ۱. مدل پیشنهادی برای پژوهش

روش

پژوهش حاضر از نوع تحقیقات توصیفی بوده و با توجه به اهداف و فرضیه‌ها و ماهیت تحقیق یک پژوهش توصیفی از نوع همبستگی و از لحاظ گردآوری اطلاعات روش پژوهش پیمایشی است. جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری: در این پژوهش احساس تعلق به مدرسه و نشاط ذهنی متغیرهای پیش‌بین و بهزیستی تحصیلی متغیر ملاک و جهت‌گیری هدف متغیر میانجی هستند. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر دوره متوسطه اول و دوم در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ در منطقه قهاوند بودند که در مجموع شامل ۱۱۲۶ نفر در ۹ مدرسه در دوره متوسطه اول و دوم در منطقه قهاوند بودند. در این تحقیق از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای جهت انتخاب نمونه مورد نظر از مدارس استفاده شد. از ۹ مدرسه ۴ مورد انتخابی و از بین این مدارس بر اساس جدول مورگان ۲۸۵ نفر از به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. جهت جمع‌آوری داده‌ها از ابزار زیر استفاده شد:

پرسش‌نامه بهزیستی تحصیلی: این پرسشنامه توسط توومینن-سوینی^۱ و همکاران در سال

1 Tuominen-Soini

۲۰۱۲ طراحی شده است این پرسشنامه شامل ۳۱ سوال و چهار زیرمقیاس به نام‌های ارزش مدرسه (سوال ۱ تا ۸)، فرسودگی نسبت به مدرسه (سوال ۹ تا ۱۸)، رضایتمندی تحصیلی (سوال ۱۹ تا ۲۲) و درآمیزی با کار مدرسه (سوال ۲۳ تا ۳۱) است. تومینین-سوینی و همکاران (۲۰۱۲) روایی این مقیاس را از طریق تحلیل عاملی تأییدی مورد بررسی قرار دادند و مقدار آلفای کرونباخ این پرسش‌نامه را برای ابعاد چهارگانه ارزش مدرسه، فرسودگی نسبت به مدرسه، رضایتمندی تحصیلی و درآمیزی با کار مدرسه را به ترتیب ۰/۶۴، ۰/۷۷، ۰/۹۱ و ۰/۹۴ محاسبه کردند. این پرسشنامه در ایران و در پژوهش مرادی و همکاران (۱۳۹۵) مورد بررسی قرار گرفت به منظور تعیین روایی عاملی این پرسش‌نامه از روش‌های آماری تحلیل اکتشافی و تأییدی به منظور بررسی همسانی درونی از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. نتایج تحلیل عاملی نشان داد این پرسشنامه از چهار عامل فوق تشکیل یافته است شاخص‌های بر ارزش تحلیل عاملی تأییدی وجود چهار عامل را در این پرسشنامه مورد تأیید قرار داد. ضریب آلفای کرونباخ کل این ابزار را برابر ۰/۸۷ به دست آمد (مرادی و همکاران، ۱۳۹۵). در مطالعه حاضر ضریب پایایی پرسش‌نامه از طریق آلفای کرونباخ ۰/۸۲ به دست آمد.

پرسشنامه جهت‌گیری هدف: این مقیاس توسط الیوت و مک‌گریگور^۱ در سال ۲۰۰۱ تدوین شد. این پرسشنامه دارای ۱۲ ماده و شامل ۴ مؤلفه، تسلط گرایش (سوال ۱، ۳ و ۷)، تسلط اجتناب (سوال ۵، ۶ و ۹)، عملکرد گرایش (۲، ۴ و ۸)، عملکرد اجتناب (سوال ۱۰، ۱۱ و ۱۲) است و با یک مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای (از خیلی کم تا خیلی زیاد)، هدف پیشرفت را می‌سنجد. در پژوهش (عزیزی و همکاران، ۱۳۹۵) روایی پرسشنامه توسط متخصصان تأیید شده است. ضریب پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ ۰/۷۷ به دست آمده است. در مطالعه حاضر ضریب پایایی پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ ۰/۷۹ به دست آمد.

پرسشنامه نشاط ذهنی: این پرسش‌نامه توسط رایان و فردریک^۲ در سال ۱۹۹۷ طراحی شد و در پژوهش سدیدی (۱۳۹۲) برای تعیین روایی محتوا پرسشنامه تهیه شده، ابتدا آنها در اختیار استاد

1 Elliot & McGregor

2 Ryan & Freidrick

راهنما، مشاور، مدیران و کارشناسان صاحب نظر قرار گرفت و با اصلاحاتی این پرسشنامه ۷ سوالی مورد تأیید واقع گردید. در پژوهش سدیدی (۱۳۹۲)، به منظور سنجش پایایی این پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ با ضریب آلفای ۰/۸۵ استفاده شده است که طبق نتایج پرسشنامه از پایایی قابل قبولی برخوردار هستند و برای تعیین روایی محتوا پرسشنامه تهیه شده، در اختیار متخصصان صاحب نظر قرار گرفت و با اصلاحاتی پرسشنامه مورد تأیید واقع گردید. در مطالعه حاضر ضریب پایایی پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ ۰/۹۴ به دست آمد.

پرسشنامه احساس تعلق به مدرسه: این پرسشنامه در سال ۲۰۰۴ توسط بتی و بری^۱ به صوت جملات مثبت در مقیاس لیکرت (از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم) طراحی شده است. پرسشنامه مذکور در سال ۲۰۰۵ نیز توسط بتی و بری مورد تجدید نظر قرار گرفته است که به طور کلی دارای ۶ خرده مقیاس شامل احساس تعلق به همسالان^۲، حمایت معلم^۳، احساس رعایت احترام و عدالت^۴ در مدرسه، مشارکت در اجتماع^۵، ارتباط فرد با مدرسه^۶ و مشارکت علمی^۷ است. ضریب پایایی پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۷۵ گزارش شده است (بتی و بری، ۲۰۰۵). در ایران نیز مکیان و کلاتر کوشه (۱۳۹۲) به بررسی روایی و پایایی این پرسشنامه پرداختند. نتایج مربوط به روایی سازه مقیاس احساس ارتباط با مدرسه با روش تحلیل مولفه‌های اصلی وجود شش عامل را تأیید کرد و ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۸ را برای مقیاس به دست آوردند. در مطالعه حاضر ضریب پایایی پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ ۰/۷۷ به دست آمد.

داده‌ها با استفاده از شاخصهای مرکزی و پراکندگی مورد توصیف و بررسی قرار گرفتند و سپس به منظور بررسی رابطه بهزیستی تحصیلی، جهت‌گیری هدف، نشاط ذهنی و احساس تعلق به

1 Beaty & Brew

2 Students' Sense of Belonging With Peers

3 Teacher Support

4 Fairness and Safety

5 Engagement in the Broader Community

6 relatedness of self with school

7 academic engagement

مدرسه از روش مدل سازی معادلات ساختاری استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار 22 spss و Amos استفاده شد.

نتایج

برای تحلیل داده‌ها از همبستگی پیرسون و تحلیل معادلات ساختاری استفاده شد. یکی از پیش‌فرض‌های تحلیل ساختاری، طبیعی بودن یا به‌هنگام بودن توزیع متغیرها است. برای آزمون فرض طبیعی بودن متغیرهای اصلی پژوهش (بهزیستی تحصیلی، جهت‌گیری هدف، نشاط ذهنی و احساس تعلق به مدرسه) از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده شد که سطح معناداری متغیرها از سطح $p > 0.05$ بالاتر بود. بنابراین، می‌توان گفت که متغیرهای تحقیق دارای توزیع نرمال هستند.

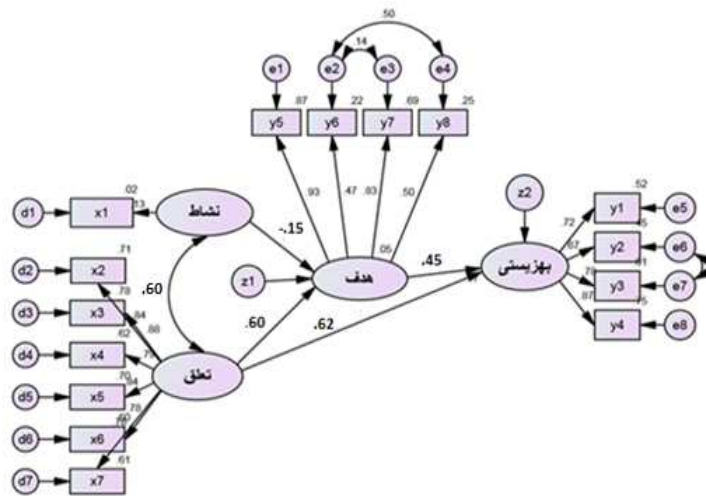
جدول ۱. میانگین، انحراف معیار، ماتریس همبستگی و آماره تحمل متغیرهای پژوهش

متغیر	M	SD	۱	۲	۳	۴	آماره تحمل
۱- احساس تعلق به مدرسه	۵۵/۴۶	۱۵/۶۲	-				۰/۷۰۴
۲- نشاط ذهنی	۳۶/۰۷	۶/۹۷	۰/۳۲**	-			۰/۷۱۷
۳- جهت‌گیری هدف	۴۴/۹۴	۹/۲۸	۰/۳۶**	-۰/۲۴*	-		۰/۹۰۴
۴- بهزیستی تحصیلی	۱۳۸/۱۶	۲۶/۵۰	۰/۴۳**	۰/۱۷*	۰/۳۹**	-	-

* $P < 0.05$; ** $P < 0.01$

در جدول ۱ میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش ارائه شده است. همچنین ماتریس همبستگی بین متغیرها نیز ارائه شده است. چنانچه در جدول مشاهده می‌شود، بین احساس تعلق به مدرسه با نشاط با جهت‌گیری هدف و با بهزیستی تحصیلی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد ($P < 0.01$). جهت‌گیری هدف با نشاط ذهنی رابطه منفی و معنادار و با بهزیستی تحصیلی رابطه مثبت و معنادار دارد. بین نشاط ذهنی با بهزیستی تحصیلی رابطه مثبت وجود دارد ($P < 0.05$). نتایج حاصل از آزمون همخطی بین متغیرهای پیش‌بین نیز در جدول ۲ گزارش شده است. اگر آماره تحمل بالاتر از 0.4 باشد عدم همخطی رعایت شده است که در پژوهش حاضر همه مقادیر

بالای ۰/۷ هستند. همچنین ماتریس همبستگی بین متغیرهای مطالعه حاضر حاکی از آن است که بین متغیرهای پیش‌بین همبستگی زیادی وجود ندارد. بنابراین، پیش‌فرض خطی بودن و همخطی چندگانه نیز رعایت شده است. برای آزمون فرضیه‌های پژوهش به بررسی برازش مدل پرداخته شد، بر همین اساس به منظور ارزیابی الگوی پیشنهادی، الگوی مدل معادلات ساختاری^۱ مورد استفاده قرار گرفت. در مرحله اول برای بررسی روابط متغیرهای مکنون از برازش کلی مدل و در ادامه وزن‌های رگرسیون مدل‌های اندازه‌گیری و ضرایب مربوط به روابط ساختاری مورد تحلیل قرار گرفت.

شکل ۲. مدل اصلاح شده رابطه نشاط ذهنی و احساس تعلق به مدرسه با بهزیستی تحصیلی با توجه به نقش میانجی‌گری جهت‌گیری هدف در پژوهش حاضر

ابتدا جهت تعیین برازش کلی مدل، شاخص برازش مدنظر قرار گرفت. جهت دستیابی به برازش بهتر مدل، شاخص‌های اصلاح مورد توجه قرار گرفت. ابتدا مسیرهای غیرمعنادار حذف شد و سپس برخی اصلاحات پیشنهادی نرم افزار AMOS از جمله محاسبه کوواریانس بین خطاهای متغیرهای مشاهده شده اعمال شد. شاخصهای برازش در جدول ۳ ارائه شده است. برای

1. Structural Equation Model

شاخص برازندگی X^2/Df مقادیر کوچکتر از ۵ مناسب و هرچقدر به صفر نزدیکتر باشد حاکی از برازش خوب الگو است. برای شاخص GFI و IFI ، CFI ، TLI مقدار نزدیک به ۰/۹۰ و بالاتر به عنوان برازش نیکویی قابل قبول تلقی می‌شود که نشان دهنده خوب بودن مدل است. در ارتباط با شاخص $RMSEA$ مقادیر نزدیک به ۰/۰۵ یا کمتر نشان دهنده برازش خوب الگو و مقدار ۰/۰۸ یا کمتر بیانگر خطای منطقی تقریب است؛ مقدار بالاتر از ۰/۱۰ نشان از الزام رد کردن الگو است. شاخص‌های برازش ارائه شده در جدول ۲ نشان از برازش مطلوب مدل دارد.

جدول ۲. شاخص‌های برازندگی برای الگوی تدوین شده

شاخصهای برازندگی الگو	X^2	Df	X^2/Df	GFI	IFI	TLI	CFI	RMSEA
مدل	**۲۲۴/۸۲	۸۳	۲/۵۶	۰/۹۱۵	۰/۹۶۲	۰/۹۳۷	۰/۹۵۸	۰/۰۵۱

در جدول ۳ کلیه اثرات مربوط به تمامی مسیرهای مختلف در مدل معادله ساختاری ارائه شده است.

جدول ۳. ضرایب مدل تبیین بهزیستی تحصیلی بر اساس نشاط ذهنی و تعلق به مدرسه با واسطه

جهت‌گیری هدف			
P	R^2	β	مسیر
۰/۰۰۱	۰/۰۸	۰/۶۰	احساس تعلق به مدرسه ← جهت‌گیری هدف
۰/۰۰۱		-۰/۱۵	نشاط ذهنی ← جهت‌گیری هدف
۰/۰۳۰	۰/۵۴	۰/۴۵	جهت‌گیری هدف ← بهزیستی تحصیلی
۰/۰۰۱		۰/۶۲	احساس تعلق به مدرسه ← بهزیستی تحصیلی
۰/۴۰		۰/۰۳	نشاط ذهنی ← بهزیستی تحصیلی

تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از فرضیه‌های پژوهش از طریق ضرایب رگرسیونی در مدل معادلات ساختاری در جدول ۴ نشان می‌دهد که بین نشاط ذهنی و بهزیستی تحصیلی رابطه معناداری وجود ندارد ($\beta = ۰/۰۳$, $p > ۰/۰۵$). نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد بین احساس تعلق به

پیش‌بینی بهزیستی تحصیلی بر اساس احساس تعلق به مدرسه و نشاط ذهنی با میانجیگری جهت‌گیری ...

مدرسه و جهت‌گیری هدف رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($\beta=0/60, p<0/01$). بین نشاط ذهنی و جهت‌گیری هدف رابطه منفی و معناداری وجود دارد، ($\beta = -0/15, p<0/01$). نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد بین جهت‌گیری هدف و بهزیستی تحصیلی رابطه مثبت و معنادار ($0/05, p<0/45$)، بین احساس تعلق به مدرسه و بهزیستی تحصیلی رابطه مثبت و معنادار ($p<0/01, \beta=0/62$). بر اساس ضریب تعیین (R^2) می‌توان گفت که ۸ درصد از واریانس جهت‌گیری هدف توسط احساس تعلق به مدرسه و نشاط ذهنی تبیین می‌گردد. متغیرهای احساس تعلق به مدرسه، جهت‌گیری هدف و نشاط ذهنی نیز ۵۴ درصد واریانس بهزیستی تحصیلی را تبیین می‌کنند. همچنین برای بررسی نقش واسطه‌ای جهت‌گیری هدف در ارتباط بین نشاط ذهنی و احساس تعلق به مدرسه با بهزیستی تحصیلی از آزمون سوبل استفاده شد که نتایج آن در جدول ۴ گزارش شده است.

جدول ۴. نتایج حاصل از بررسی نقش واسطه‌ای جهت‌گیری هدف در ارتباط بین نشاط ذهنی و احساس تعلق به مدرسه با بهزیستی تحصیلی از طریق آزمون سوبل

P	Sobel's test (z)	متغیر میانجی	متغیر ملاک	متغیرهای پیش‌بین
0/001	5/61	جهت‌گیری هدف	بهزیستی تحصیلی	احساس تعلق به مدرسه نشاط ذهنی

نتایج حاصل از آزمون سوبل در جدول ۴ نشان می‌دهد که متغیر جهت‌گیری هدف در ارتباط بین احساس تعلق به مدرسه و نشاط ذهنی با بهزیستی تحصیلی ($Z=5/61, p<0/01$)، نقش میانجی‌گری دارد. یعنی احساس تعلق به مدرسه و نشاط ذهنی با نقش میانجی جهت‌گیری هدف، از توانایی پیش‌بینی بهزیستی تحصیلی در دانش‌آموزان برخوردار است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام این پژوهش، پیش‌بینی بهزیستی تحصیلی بر اساس احساس تعلق به مدرسه و نشاط ذهنی با میانجی‌گری جهت‌گیری هدف در دانش‌آموزان بود. در این راستا بر اساس مبانی نظری و

تحقیقات انجام شده مدلی مفهومی ارائه شده و آزمون گردید. نتایج حاصل از مدل نشان داد احساس تعلق به مدرسه و نشاط ذهنی با میانجی‌گری جهت‌گیری هدف بهزیستی تحصیلی را تبیین می‌کند. این نتایج با یافته‌های تحقیقات حکمی و شگری (۱۳۹۴)، بارانیک، استنلی، بینوم و لانس (۲۰۱۰) و سئو و طاهرهبایی^۲ (۲۰۰۹) همسو است. در تبیین این یافته می‌توان گفت، دانش‌آموزانی که از نشاط ذهنی پایین‌تری برخوردارند و معتقدند توانایی انجام فعالیت یا تکالیف درس خاصی را ندارند، با احتمال زیادی فقط برای گرفتن نمره قبولی در آن درس تلاش می‌کنند. این دانش‌آموزان از اینکه در نظر دیگران بی‌کفایت به نظر آیند، پرهیز می‌کنند. یعنی هدف اصلی آنها صرفاً اجتناب از شکست و قضاوت نامطلوب دیگران است. به دلیل این که آن‌ها با انگیزه بیرونی درس می‌خوانند، در جهت‌گیری اهداف خود بیشتر هدف عملکرد اجتنابی را مدنظر قرار می‌دهند؛ زیرا استانداردهای عملکردی توجه فرد را بر عملکرد خویش معطوف می‌دارد، ولی استانداردهای تسلط مدارانه، توجه فرد را بر یادگیری معطوف می‌کند. به همین علت هر چقدر نشاط ذهنی در دانش‌آموزان پایین‌تر باشد بیشتر آنان به سمت جهت‌گیری هدف عملکرد اجتنابی گرایش پیدا می‌کنند (بارانیک و همکاران، ۲۰۱۰). در تبیین بخش دیگری از نتایج این فرضیه بر اساس یافته‌های قربانی و همکاران (۱۳۹۶) می‌توان گفت دانش‌آموزانی که نسبت به مدرسه احساس تعلق بالاتری دارند معتقدند از عهده انجام تکالیف یک درس بر می‌آیند و به آن درس علاقمند بوده و از اهمیت و کاربرد آن در آینده آگاه هستند، با احتمال زیادی می‌کوشند تا در آن درس تسلط یافته و تبحر لازم را کسب کنند؛ یعنی هدف تسلط‌گرایشی را بر می‌گزینند. این دانش‌آموزان با گزینش هدف تسلط‌گرایشی، احساس شایستگی و توانایی کرده و از بهزیستی تحصیلی بالاتری برخوردار می‌گردند و به خاطر این احساس عمیق تعلق به مدرسه، با علاقه بیشتری به انجام تکالیف درسی می‌پردازند و با یک میل درونی برای تبحر یافتن در آن تکالیف و فهم عمیق مطالب تلاش می‌کنند. بنابراین، چنانچه محیط مدرسه دارای محیطی شاد و امن باشد، کاهش تمایل دانش‌آموزان به غیبت از

1 Baranik, Stanley, Bynum & Lance

2 Seo, & Taherbhai

مدرسه، افزایش علاقه به درس خواندن، افزایش پیشرفت تحصیلی و افزایش بهزیستی تحصیلی را به دنبال خواهد داشت.

نتایج درباره‌ی ارتباط احساس تعلق به مدرسه و جهت‌گیری هدف با بخشی از یافته‌های تحقیقات شریفی، مرزیه و جناآبادی (۱۳۹۶)، طالبی، ضرابیان و ملکی (۱۳۹۵) و مالین و همکاران (۲۰۰۹) همسو است. براساس نظر مالین و همکاران (۲۰۰۹) احساس تعلق دانش‌آموزان به مدرسه تحت تأثیر فرصت‌هایی برای خلق کردن و یادگیری است. دانش‌آموزانی که معتقدند از لحاظ درسی و تحصیلی موفق هستند، احساس تعلق بیشتری به مدرسه خواهند داشت و در این صورت به اهداف والای خود جهت داده و برای رسیدن به اهداف خود تلاش خواهند کرد. به طور کلی می‌توان اینگونه بیان کرد که احساس تعلق به مدرسه و جهت دادن به اهداف هنگامی رخ می‌دهد که دانش‌آموزان در یادگیری دارای استقلال و خودمختار باشند و در فرآیند یادگیری چه تعیین اهداف و چه مشارکت در مدرسه دخالت داشته باشند؛ زیرا دانش‌آموزان در دوره دبیرستان نیازهای اساسی از قبیل ثبات و افزایش موقعیت‌های استقلال فردی دارند که فرصت‌هایی را برای رقابت و پذیرش در جمع دوستان فراهم می‌کند. یافته‌های شریفی و همکاران (۱۳۹۶) نیز نشان می‌دهد هنگامی که مدرسه نیازهای اساسی نوجوان را برآورده می‌کند در دانش‌آموزان احساسی پدیدار می‌شود که خود را جزئی از مدرسه می‌داند و خود را در رسیدن به اهداف مدرسه سهیم می‌داند. دانش‌آموزی که احساس تعلق به مدرسه را داشته باشد خود را در فعالیت‌های مدرسه سهیم دانسته و این امر باعث افزایش انگیزه پیشرفت در دانش‌آموزان جهت رسیدن به اهداف مورد نظر مدرسه می‌گردد. به تبع افزایش احساس تعلق به مدرسه، انگیزه پیشرفت نیز بالا می‌رود و باعث افزایش تعاملات دانش‌آموزان با معلمان، همکلاسی‌ها و سایر دانش‌آموزان می‌شود که نیاز به حضور در مدرسه و ارتباط با معلمان افزایش می‌یابد.

نتایج درباره نقش احساس تعلق به مدرسه به صورت غیرمستقیم از طریق جهت‌گیری هدف بر بهزیستی تحصیلی با بخشی از نتایج مطالعات شگری و حکمی (۱۳۹۴)، قنبری‌طلب و

شیخ‌الاسلامی (۱۳۹۶)، بلالی، زارعی و جاودان (۱۳۹۶) و آماند، گوردارد و اسمیت (۲۰۱۷) همخوان است. نتایج پژوهش بلالی و همکاران (۱۳۹۶) نیز بیانگر این بود که جهت‌گیری هدف و راهبردهای خودتنظیمی بر پیوند با مدرسه با میانجی‌گری احساس شایستگی نقش دارند. در تبیین این یافته بر اساس یافته‌های بلالی و همکاران (۱۳۹۶) و آماند و همکاران (۲۰۱۷) می‌توان گفت مدرسه خانه دوم دانش‌آموزان است که به جرأت باید گفت بعد از خانواده بیشترین زمان را دانش‌آموزان در مدرسه می‌گذرانند؛ لذا فراهم کردن شرایطی که کودکان و نوجوانان در آن لذت ببرند بسیار مهم است. به همین دلیل مدرسه باید همچون محیط خانوادگی دارای احساس امنیت و بهزیستی باشد. اگر دانش‌آموزان با قوانین سختگیرانه از طرف مدرسه روبه‌رو شوند و با اولین خطا در مدرسه تنبیه یا حتی اخراج شوند دارای احساس تعلق کمتری نسبت به مدرسه هستند. فقدان تعلق به مدرسه می‌تواند پیامدهای جدی نظیر عدم پیشرفت در مدرسه، تمایل به رفتارهای انحرافی و خطر ترک تحصیل به دنبال داشته باشد. اما اگر محیط مدرسه بتواند نیازهای اصلی نوجوان را در این سن ارضا کند و دانش‌آموز نسبت به مدرسه و زیرساخت‌های آن احساس تعلق کند در این صورت است که دانش‌آموز به اهداف خود در قالب الگوی منسجمی از باورها، اسنادها و هیجانات جهت داده و رفتارهای از قبیل ایجاد عواطف مثبت، نداشتن عواطف منفی، هدفمندی در زندگی، رشد شخصی، داشتن استقلال، تسلط بر محیط، تاب‌آوری، شادی، امید، خوشبینی، رضایت از زندگی و پیشرفت‌های فردی در خود شکل می‌دهد و احتمال شکست و ترک مدرسه کاهش می‌یابد.

نتایج درباره ارتباط نشاط ذهنی با جهت‌گیری هدف با بخشی از یافته‌های تحقیقات شریفی، مرزیه و جناآبادی (۱۳۹۶)، حقیقین و شیخ‌الاسلامی (۱۳۹۵) و موناها و همکاران (۲۰۱۰) همخوان است. در تبیین این یافته بر اساس یافته‌های موناها و همکاران (۲۰۱۰) می‌توان گفت که یکی از عوامل تعیین‌کننده و موفقیت‌آمیز در دستیابی دانش‌آموزان به اهداف، نشاط ذهنی است. اگر مدارس بتوانند نشاط ذهنی را در فراگیران ایجاد کنند، دانش‌آموزان به سهولت می‌توانند مقاصد رفتاری خود

را تعیین کرده و این سبب می‌شود تا نسبت به برخی موقعیت‌ها گرایش بیشتری داشته و در آن موقعیت‌ها به گونه‌ای خاص عمل نماید؛ این جهت‌گیری در موقعیت‌های تحصیلی، مبین انگیزه فرد از تحصیل است و به همین دلیل تمایلات، کنش‌ها و پاسخ‌های او را در موقعیت‌های یادگیری تحت تأثیر قرار می‌دهد. به طور کلی نشاط ذهنی بالاترین هدف سلامت ذهن است. ایجاد، تقویت و حفظ آن نقش مؤثری در سایر رویه‌های زندگی دارد. افراد دارای سطوح بالای نشاط ذهنی، اصولاً وضعیت خود را فارغ از درگیری با محیط، عدم کنترل از سوی بیرون و توانایی در تعامل و تأثیرگذاری بر محیط پیرامون گزارش می‌کنند؛ خود را به عنوان منبع اعمال خویش در نظر گرفته و انرژی خود را در جهت اعمال هدفمند تنظیم می‌نمایند. نتایج پژوهش‌ها نیز حاکی از آن است که ایجاد بهزیستی در مدرسه موجب ارتقای سلامت روان شادی و نشاط دانش‌آموزان معلمان و دیگر پرسنل مدرسه می‌گردد و پیامد آن گزارش استرس کمتر و سلامت ذهنی بیشتر سطح بالاتری از نشاط ذهنی هوشیاری و انرژی زیادتر برای انجام فعالیت است.

نتایج درباره نقش نشاط ذهنی به صورت غیرمستقیم از طریق جهت‌گیری هدف بر بهزیستی تحصیلی با نتایج تحقیقات حق‌بین و شیخ‌الاسلامی (۱۳۹۵) و شریفی، مرزیه و جنا آبادی (۱۳۹۶) همخوان است. در این راستا پژوهش‌های مشابه دیگری نیز انجام شده است. بر اساس یافته‌های حق‌بین و شیخ‌الاسلامی (۱۳۹۵) در تبیین این یافته می‌توان گفت که مدرسه به‌عنوان یک نهاد اجتماعی است که در آن آموزش و پرورش و رشد شخصیت آینده‌سازان شکل می‌گیرد. یکی از عوامل مهم و مؤثر بر رشد تمام‌عیار دانش‌آموزان تمرکز بر بهزیستی تحصیلی آن‌ها است که شادی و نشاط ذهنی نقش حیاتی در توسعه و تقویت بهزیستی، خلاقیت، داشتن حس مثبت در زندگی، همکاری اجتماعی، ثبات عاطفی، اعتماد بنفس، تمایل به پیشرفت، پویایی ذهنی دانش‌آموزان در مدرسه دارد.

در کل، با توجه به نقش و اهمیت نشاط ذهنی در توسعه آموزش و ایجاد حس تعلق به مدرسه، سرپرستان مدرسه، باید در ایجاد محیط شاد و سرزنده آموزش برای جذب دانش‌آموزان

بکوشند. در چنین محیط آموزشی دانش‌آموزان با انگیزه درونی بالا در فرآیند یاددهی و یادگیری درگیر شده و با جهت‌گیری و تمرکز بر انگیزش پیشرفت، باعث افزایش بهزیستی تحصیلی می‌شوند. از محدودیت‌های پژوهش محدود شدن جامعه آماری به دانش‌آموزی دوره متوسطه که امکان تعمیم نتایج به دیگر گروه‌ها و دوره‌ها را محدود می‌کند و عدم کنترل متغیرهای مزاحم از جمله هوش، وضعیت تحصیلی خانواده و طبقه اجتماعی و اقتصادی دانش‌آموزان بود. به کارکنان مدارس دوره متوسطه پیشنهاد می‌شود به منظور افزایش انگیزه و علاقه تحصیلی و تلاش در رسیدن به اهداف توسط دانش‌آموزان، در مدرسه شرایطی را فراهم سازند که دانش‌آموزان نسبت به همسالان، معلمان و مدرسه احساس تعلق نمایند. در پژوهش‌های آینده به تفکیک جنسیت و دوره‌های تحصیلی در دانش‌آموزان توجه شود تا در صورت لزوم بتوان تدابیری لازم در این خصوص اندیشید. همچنین در پژوهش‌های آتی رابطه بهزیستی تحصیلی با متغیرهای روان‌شناختی دیگر در حوزه آموزش و تحصیل نیز مورد بررسی قرار گیرد.

منابع

- بلالی، منصوره؛ زارعی، اقبال و جاودان، موسی (۱۳۹۶). بررسی رابطه جهت‌گیری هدف و راهبردهای خودتنظیمی با پیوند مدرسه با میانجی‌گری احساس شایستگی در دانش‌آموزان متوسطه دوره دوم شهر رودان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، علوم انسانی، دانشگاه هرمزگان.
- حق‌بین، فاطمه و شیخ‌الاسلامی، راضیه (۱۳۹۵). پیش‌بینی نشاط ذهنی براساس بهزیستی مدرسه: نقش واسطه‌ای سبک‌های خودتنظیمی هیجانی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه شیراز.
- حکمی، سارا و شکری، امید (۱۳۹۴). رابطه بین جهت‌گیری‌های هدف پیشرفت و بهزیستی تحصیلی: الگوی اثرات میانجیگر هیجانات پیشرفت. *مجله مطالعات اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزشی*، ۵(۱۱)، ۶۵-۳۱.
- زاهد بابلان، عادل؛ پوربهرام، روشنگر و رحمانی جوانمرد، سمیرا (۱۳۹۳). رابطه کمال‌گرایی، جهت‌گزینی هدف و عملکرد تحصیلی با فرسودگی تحصیلی. *رهیافتی نو در مدیریت آموزشی*، ۵(۲)، ۱۰۹-۱۲۴.

دهقانی، ماهرخ و عزیزیان کهن، نسرین (۱۳۹۹). نقش انگیزش مشارکت ورزشی و حمایت تحصیلی در پیش‌بینی سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان دارای اختلال یادگیری. *مجله ناتوانی‌های یادگیری*، ۱۰(۱)، ۵۲-۷۶.

سدیدی، محسن (۱۳۹۲). بررسی نقش عوامل پیش‌بینی‌کننده حمایت استقلال طلبانه والدین در نیازهای اساسی و شاخص‌های بهزیستی در دانشجویان دانشگاه هرمزگان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، روان‌شناسی و علوم تربیتی، پردیس دانشگاهی قشم.

شجاعی، فاطمه؛ ابراهیمی، سید میثم؛ پارسا یکتا، زهره و نیکبخت نصرآبادی، علی‌رضا (۱۳۹۱). بررسی وضعیت شادمانی به عنوان یکی از شاخص‌های سلامت روان در دانشجویان پرستاری. *پژوهش پرستاری*، ۷(۲۴)، ۱۶-۲۲.

شریفی، فائزه؛ مرزیه، افسانه و جناآبادی، حسین (۱۳۹۶). رابطه اهداف پیشرفت با احساس تعلق به مدرسه و نشاط ذهنی دانش‌آموزان. *روان‌شناسی مدرسه*، ۶(۴)، ۹۹-۱۱۹.

طالبی، عبد الرضا؛ ضرابیان، فروزان و ملکی، حمید (۱۳۹۵). مطالعه رابطه ویژگی‌های روانشناختی شادکامی، عزت نفس، احساس تعلق به مدرسه و با انتخاب رشته تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر سال پایه دوم دوره دوم نظری دبیرستان‌های دولتی منطقه ۱۲ تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه پیام‌نور تهران.

عزیزی، سید محسن؛ زارع، حسین و الماسی، حجت‌الله (۱۳۹۵). رابطه بین گرایش به تفکر انتقادی و جهت‌گیری هدف پیشرفت با ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، ۱۶(۲۴)، ۲۰۹-۲۰۰.

قدم‌پور، عزت‌اله؛ فرهادی، علی و نقی‌بیرانوند، فاطمه (۱۳۹۵). تعیین رابطه بین فرسودگی تحصیلی با اشتیاق و عملکرد تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی لرستان. *پژوهش در آموزش علوم پزشکی*، ۸(۲)، ۶۸-۶۰.

قربانی، یوسف؛ خسروی، محبوبه و ابراهیمی قوام، صغری (۱۳۹۶). رابطه تدریس اثربخش با احساس تعلق به مدرسه و انگیزه پیشرفت در بین دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان ملکان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی.

- قنبری‌طلب، محمد و شیخ‌الاسلامی، راضیه (۱۳۹۶). رابطه دانش فراشناخت و بهزیستی مدرسه: نقش واسطه‌ای هیجان‌های تحصیلی. *مجله روان‌شناسی کاربردی*، ۲(۱۱)، ۳۷۵-۳۹۵.
- مرادی، مرتضی؛ سلیمانی خشاب، عباس علی؛ شهاب زاده، صدیقه؛ صباغیان، حمید و دهقانی زاده، محمدحسین (۱۳۹۵). آزمون ساختار عاملی و سنجش همسانی درونی نسخه ایرانی پرسشنامه بهزیستی تحصیلی. *فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی*، ۷(۲۶).
- نریمانی، محمد؛ یوسفی، فاطمه و کاظمی، رضا (۱۳۹۳). نقش سبک‌های دلبستگی و کیفیت زندگی در پیش بینی بهزیستی روان‌شناختی نوجوانان مبتلا به ناتوانی‌های یادگیری. *مجله ناتوانی‌های یادگیری*، ۳(۴)، ۱۴۲-۱۲۴.

- Amand, G., Gordard, S., & Smith, J. (2018). School participation feeling: Defining characteristics, decisive factors and sustainable strategies. *Journal of Sustainable Development*, 3(6), 23-32.
- Ames, C. (1992). Classrooms: Goals structures and students' motivation. *Journal of Educational Psychology*, 19, 430- 446.
- Azizi, S.M., Zare, H., & Almasi, H. (2016). The relationship between tendency to critical thinking and direction of advancement with student entrepreneurship. *Iranian Journal of Medical Education*, 16 (24), 200-2009. (Persian)
- Bakhshani, N., Bolhari, J., & Bayanzade, S.A. (1999). Ertegha behdashte ravani Jamenrgar. *Journal of Andishe va Raftar*, 19, 53-65.
- Balali, M., Zarei, E., & Javdan, M. (2017). Investigating the Relationship between Goal Orientation and Self-Regulatory Strategies with School Link with Mediating Competency in Secondary Students in Roodan. Master's thesis, Hormozgan University. (Persian)
- Baranik, L. E., Stanley, L. J., Bynum, B. H., & Lance, C. E. (2010). Examining the construct validity of mastery-avoidance achievement goals: A meta-analysis. *Human Performance*, 23(3), 265-282.
- Beaty, B., & Brew, C. (2005). Measuring student sense of connectedness with school, development of instrument for use in secondary school. *Leading & Managing*, 2, 103 – 127.
- Belfi, B., Goos, M., De Fraine, B., & Van Damme, J. (2012). The effect of class composition by gender and ability on secondary school students' school well-being and academic self-concept: A literature review. *Educational Research Review*, 6, 62-74.
- Bjornskov, C. (2008). Healthy and happy in Europe? On the association between happiness and life expectancy over time. *Social Science & Medicine*, 66, 1750-1759.
- Bond, L., Butler, H., Thomas, L., Carlin, J., Glover, S., Bowes, G., & Patton, G. (2007). Social and school connectedness in early secondary school as predictors of late teenage substance use, mental health, and academic outcomes. *Journal of Adolescent Health*, 40, 357.

- Dehghani, M., & Azizian Kohan, N. (2020). The role of sport participation motivation and academic support in predicting academic vitality in students with learning disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, 10(1), 52-76. (Persian)
- Ganbari-Talab, M., & Sheikh-ul-Islamami, R. (2017). The relationship between metacognition and school well-being: The role of educational emotions. *Journal of Applied Psychology*, 2 (11), 395-375. (Persian)
- Ghadampour, E., Farhadi, A., & Nagi Biranvand, F. (2015). Determining the relationship between academic brownout with eagerness and academic performance in medical sciences students of Lorestan University. *Research in Medical Science Education*, 8(2), 60-68. (Persian)
- Ghorbani, Y., Khosravi, M., & Ebrahimi Ghavam, S. (2017). Effective teaching relationship with feeling of belonging to school and progressive motivation among secondary school students in Malekan. Master's thesis, Allameh Tabataba'i University. (Persian)
- Haghibin, F., & Sheikh-ul-Islamami, R. (2016). The prediction of mental well-being on the basis of school well-being: the role of mediator of emotional self-regulation styles. Master's thesis, Shiraz University. (Persian)
- Hakami, S., & Shokri, O. (2015). The relationship between the goals of achievement and educational Well-being: A model of mediating effects of emotions of progress. *Journal of Measuring and Evaluation Studies*, 5 (11), 65-31. (Persian)
- Locke, E.A., & Latham, G.P. (2005). A theory of goal setting and task performance. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hal.
- Narimani, M., Basharpour, S., & Ahmadi, S. (2020). Predicting the tendency towards high-risk behaviors based on moral disengagement with the role of the mediator difficulties in emotion regulation (Structural Equation Modeling). *Journal of Research in Psychopathology*, 1(2), 56-81.
- Narimani, M., Yosefi, F., & Kazemi, R. (2014). The role of attachment styles and quality of life in predicting psychological well-being in adolescents with learning disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, 3(4), 124-142. (Persian)
- Malin, J., Bray, J., Dougherty, T., & Skinner, K. (2009). Factors affecting the performance and satisfaction of men and women attending college. *Research in Higher Education*, 13, 15-129.
- Monahan, K. C., Oesterle, S., & Hawkins, J. D. (2010). Predictors and consequences of school connectedness. *The Prevention Researcher*, 17(3), 3-6.
- Moradi, M., Soleimani Khoshab, A.A., Shahabzadeh, S., Sabaghian, H., & Dehghanizadeh, M.H. (2016). Factor structure test and internal consistency measurement of Iranian version of well-being questionnaire. *Quarterly Journal of Educational Measurement*, 7 (26). (Persian)
- Reina, V. R. (2014). Enhancing engagement through a community school approach as the key to increase academic achievement. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 116, 2078-2084.
- Rowe, F., Stewart, D., & Patterson, C. (2007) Promoting school connectedness through whole school approaches. *Health Education*, 107(6), 524-542.

- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2008). From ego-depletion to vitality: Theory and findings concerning the facilitation of energy available to the self. *Social and Personality Journal of Environmental Psychology*, 30, 159-168.
- Sajadi, M. (2013). Investigating the predictive factors of parental independence support in essential needs and welfare indicators in Hormozgan University students. Master's thesis, Qeshm University. (Persian)
- Samdal, O., Wold, B., & Bronis, M. (2012). Relationship between student's perceptions of school environment, their satisfaction with school and perceived academic achievement: An international study. *School Effectiveness and School Improvement*, 10(3), 296-320.
- Seligman, M. (2002). Positive Psychology Progress: Empirical Validation of Interventions. *American Psychologist*, 60(5), 410-421.
- Seo, D., & Taherbhai, H. (2009). Motivational beliefs and cognitive processes in mathematics achievement, analyzed in the context of cultural differences: a Korean elementary school example. *Asia Pacific Education Review*, 10, 193-203.
- Sharifi, F., Marziyeh, A., & Jenaabadi, H. (2017). The relationship between achievement goals and the sense of connectedness with school and subjective vitality among students. *Journal of School Psychology*, 6 (4), 99-119. (Persian)
- Shojaei, F., Ebrahimi, S. M., Parsa Yekta, Z., & Nikbakht Nasrabadi, A.R. (2012). Investigating the status of happiness as one of the mental health indicators in nursing students. *Nursing Research*, 7 (24), 16-22. (Persian)
- Talebi, A.R., Zarrabian, F., & Maleki, H. (2016). Studying the relationship between psychological characteristics of happiness, self-esteem, feeling of belonging to the school and the choice of the field of study for the male and female second grade students of the 12th district high schools in Tehran. Master's thesis. Payam-e Nour University of Tehran. (Persian)
- Tuominen-Soini, H. Salmela-Aro, K. & Niemivirta, M. (2012). Achievement goal orientations and academic well-being across the transition to upper secondary education. *Learning and Individual Differences*, 22(3), 290-305.
- Zahed Babolan, A., Pourbahram, R., Rahmani Javanmard, S. (2014). The relationship between perfectionism, goal orientation and academic performance with academic burnout. *New Approach in Educational Management*, 5(2), 109-124. (Persian)

Predicting educational well-being and mental vitality of high school students based on their feeling of belonging to the school mediated by goal orientation

A. Yaghoobi¹, M. R. Zoghipaidar², M. Farhadi² & B. Yousefi³

Abstract

The purpose of this study was to predict educational well-being and mental vitality of high school students based on their feelings of belonging to the school mediated by goal orientation in Ghahavand town. The research method was descriptive and correlational. The population of this study included all high school students (1126) who were selected by cluster sampling. The data were collected by Tuminnin-Sweeney, Elliot, and McGregor et al., Ryan and Frederick as well as Bry, Betty, and Watts' Scales. The data were analyzed by the structural equation modeling. Findings showed that the hypothesized model, that is the mediating role of goal orientation in relation between mental vitality and feeling of belonging to school with educational well-being is fit, so that the feeling of belonging to school and subjective vitality with the mediating role of goal orientation can explain 54% of the variance of the student's educational well-being. Another part of the findings indicated that the feeling of belonging to the school and mental vitality could predict 8% of the goal orientation variance, respectively. In general, the results of this study indicated that mental vitality only can predict educational well-being indirectly; however, the sense of belonging to the school, indirectly and directly has the ability to predict students' academic well-being.

Keywords: Educational well-being, feeling of belonging to school, mental vitality, goal orientation

¹. Corresponding author: Professor, Department of Psychology, Bu-Ali Sina University yaghoobi41@yahoo.com

². Assistant Professor, Department of Psychology, Bu-Ali Sina University

³. M.A. in Educational Psychology, Bu-Ali Sina University